

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU  
UČITELJSKI FAKULTET  
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**ANAMARI PAŠICA  
ZAVRŠNI RAD**

**UTJECAJ MEDIJA NA RAZVOJ  
GOVORA DJETETA**

**Čakovec, rujan 2018.**

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU  
UČITELJSKI FAKULTET  
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ  
( Čakovec )**

**ZAVRŠNI RAD**

**Ime i prezime pristupnika: Anamari Pašica**

**TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj medija na razvoj govora djeteta**

**MENTOR: Izv. prof. dr. sc. Tamara Turza-Bogdan**

**Čakovec, rujan 2018.**

## SADRŽAJ

2. SAŽETAK .....	3
3. SUMMARY .....	5
4. UVOD.....	7
5. MEDIJSKA PISMENOST .....	8
5.1. Oblici medijskoga opismenjavanja.....	8
5.2. Povijest i važnost medijske pismenosti.....	9
5.3. Medijska pismenost u Hrvatskoj.....	10
6. MEDIJSKO DJETINJSTVO .....	10
6.1. Preuzimanje obrazaca ponašanja .....	11
6.2. Daljinski upravljana djeca .....	12
7. UTJECAJ MEDIJA NA RAZVOJ JEZIKA DJETETA.....	13
7.1. Što televizija nudi malom djetetu? .....	14
7.2. Pozitivan utjecaj televizije na jezično-govorni razvoj djeteta .....	15
7.3. Negativan utjecaj televizije na jezično-govorni razvoj djeteta .....	16
7.4. Utjecaj videoigrica na jezično-govorni razvoj djeteta.....	18
8. ISTRAŽIVANJE O UTJECAJU MEDIJA NA RAZVOJ GOVORA DJETETA.....	20
8.1. Cilj istraživanja .....	21
8.2. Problemi i hipoteze .....	21
8.3. Rezultati .....	22
8.4. Rasprava o rezultatima .....	32
8.5. Zaključak istraživanja .....	32
9. ZAKLJUČAK .....	33
10. LITERATURA .....	34

## 1. ANKETNE SLIKE

Slika 1. SPOL RODITELJA.....	22
Slika 2. ŽIVOTNA DOB RODITELJA.....	23
Slika 3. STRUČNA SPREMA RODITELJA.....	23
Slika 4. BROJ DJECE PO RODITELJU .....	24
Slika 5. KORIŠTENJE MEDIJIMA .....	24
Slika 6. BROJ SATI GLEDANJA TELEVIZIJE .....	25
Slika 7. NAJČEŠĆE GLEDANJE NA TELEVIZIJI .....	25
Slika 8. NAJČEŠĆE KORIŠTENJE INTERNETA.....	26
Slika 9. KORIŠTENJE MOBITELA.....	26
Slika 10. GODINA PRVOG MOBITELA .....	27
Slika 11. GEDANJE TELEVIZIJE S DJECOM .....	27
Slika 12. RAZGOVOR RODITELJA S DJETETOM O SADRŽAJU KOJI GLEDAJU .....	28
Slika 13. POSEZANJE ZA ELEKTRONIČKIM UREĐAJIMA.....	29
Slika 14. SITUACIJE U KOJIMA RODITELJI POSEŽU ZA ELEKTRONIČKIM UREĐAJIMA .....	30

## 2. SAŽETAK

Prve tri godine života najintenzivnije su za jezično-govorni razvoj djeteta. U intelektualno poticajnoj i emocionalno zdravoj sredini, u ozračju razumijevanja i ljubavi, dijete će uspješno razvijati svoje potencijale. U ovome radu se definira pojam medijske pismenosti i načela na kojima se suvremeni koncept medijske pismenosti zasniva. Također se kritički razmatra utjecaj medija, posebno televizije, računala te interneta na govor djece predškolskog i ranog školskog uzrasta. Sve je intenzivnija uporaba medija, odnosno, djeca provode sve više vremena pred televizijskim aparatima i računalima. U radu se na temelju teorije i istraživanja odgovara na pitanja pedagoške opravdanosti uporabe medija u ranom djetinjstvu, s posebnim osvrtom na razvoj govora.

Djeca su najosjetljiviji korisnici medija. Posebno djeca predškolske dobi, čije se kritičko mišljenje i sposobnost logičkog zaključivanja još razvijaju te su zbog toga više podložna negativnom utjecaju medija. Prema brojnim autorima, djeca uz televizor i druge medije dnevno provode 3 do 4 sata, najviše uz televizor, video-igre i internet (Sindik, 2012, Ilišin, Marinović, Bobinac, Radin, 2001). Mediji igraju važnu ulogu u poticanju jezično-govornog razvoja djece. Kvalitetni crtani filmovi, televizijske emisije, videoigre mogu prenositi znanja i pozitivno djelovati na razvoj dječje komunikacijske kompetencije. Ovim radom nastojim odgovoriti na pitanje: Koji su pozitivni utjecaji medija na jezično-govorni razvoj djeteta, a koji su pak negativni? Odrasli trebaju biti dječji sugovornici: pitači, slušatelji, poticatelji dječjih jezičnih mogućnosti. Kada su roditelji i odgojitelji više partneri, a manje autoriteti, djeca dulje i više uživaju u interakciji. Djecu treba motivirati na razmišljanje i razgovor o različitim temama, da postavljaju pitanja i pronalaze odgovore, treba ih hrabriti da govore o sebi i drugima, igrati se s njima. Kroz igru predškolsko dijete najprirodnije spoznaje svijet. Igra motivira izražavanje misli i osjećaja, divergentno mišljenje, razvija jezične sposobnosti, stvara svijest o mogućnostima jezika (dijete shvaća npr. da jezikom može izraziti svoje mišljenje, razumjeti drugoga, suosjećati s drugima). Igra pruža zadovoljstvo, omogućuje komunikaciju i socijalizaciju, tj. interakciju s odraslima i vršnjacima. Dijete se u igri može osloboditi negativnih

iskustava njihovim ponavljanjem. Rad donosi i istraživanje, koje sem provela, o izloženosti djece medijima iz perspektive roditelja.

Ključne riječi: govor, jezično-govorni razvoj, mediji

### 3. SUMMARY

The first three years of life are the most intense for the linguistic-speaking development of the child. In an intellectually stimulating and emotionally healthy environment, in an atmosphere of understanding and love, the child will successfully develop their potentials. This text defines the notion of media literacy and the principles on which the contemporary concept of media literacy is based. The influence of the media, especially television, computers and the internet, on the speech of children of preschool and early school age is also critically considered. The more intensive use of media is, the children spend more and more time on television and computers. The text is based on theory and research on questions of pedagogical justification of the use of early childhood media, with special emphasis on speech development.

Children are the most sensitive media users. Particularly children of preschool age, whose critical thinking and logical conclusion are still developing and are therefore more susceptible to the negative influence of the media. According to numerous authors, children with TV and other media spend 3 to 4 hours a day, mostly with TV, video games and internet (Sindik, 2012, Ilišin, Marinović, Bobinac, Radin, 2001). Media play an important role in encouraging children's linguistic-speech development. High quality cartoons, TV shows, video games can transfer knowledge and positively affect the development of child communication skills. With this text I try to answer the question: "What are the positive influences of the media on the language-speaking development of the child, and which are negative influences?"<sup>4</sup> Adults should be children's interlocutors: askers, listeners, supporters of children's language options. When parents and educators are more partners and fewer authorities, children have more and more enjoyment of interaction. Children should be motivated to think and talk about different topics, ask questions and find answers, encourage them to talk about themselves and others, play with them. Through the game, the pre-school child is learning on the most natural way. The game motivates the expression of thoughts and feelings, divergent thinking, developing language skills, creating awareness of the possibilities of language (the child understands, for example, that he can express his / her own language, understand one another, sympathize with others). The game provides pleasure, allows communication and

socialization, interaction with adults and peers. A child in the game can relieve the negative experiences of their repetition. This text also provides a research on the exposure of children to the media from the parents perspective.

Key words: speech, linguistic-speech development, media



## 4. UVOD

Ivo Škarić (1991:69) definira govor kao "optimalnu zvučnu čovječju komunikaciju oblikovanu ritmom rečenica, riječi i slogova", te objašnjava etimologiju toga pojma: "grčka riječ *fōnē*, koja znači zvuk, glas i govor, udružuje govor sa zvukom" (1991:72).

Stančić i Ljubešić (1994:85) u svojoj definiciji govora ističu govorne funkcije: "Govor je sredstvo općenja među ljudima, kojim oni izražavaju svoje misli, emocije i htijenja. Izražavanje se ne ostvaruje samo putem intelektualnih semantičkih sadržaja riječi i rečenica, već i emocionalnim tonom govora. Govor postoji u jedinstvu svojih funkcija: komunikacijska funkcija moguća je zahvaljujući semantičkoj, a u komunikaciji govor postaje i sredstvo izražavanja i djelovanja." Dječji se jezik razvija zahvaljujući genima, sposobnostima mišljenja, želji za komunikacijom, poticajima okoline. Djeca međutim imaju i vlastita "pravila" (tj. koriste se jezičnim oblicima koje roditelji nikada ne upotrebljavaju). Mnogi stručnjaci ističu važnost prvih triju godina djetetova života kao najintenzivnijeg razdoblja jezično-govornoga razvoja (Jovančević i sur., 2004; Stančić i Ljubešić, 1994; Pavličević-Franić, 2005). Komunikacijska je kompetencija uporabno znanje jezika. Na nju utječu urođene sposobnosti, interakcija s odraslima i vršnjacima, djetetova samoaktivnost, a veliku ulogu imaju i mediji. U intelektualno motivirajućoj i emocionalno zdravoj sredini, gdje se iskazuju ljubav i razumijevanje, dijete će uspješno realizirati svoje potencijale. Nedostatak govorne kompetencije može rezultirati nesigurnošću, agresivnošću, neuspjehom. Nema ljudske zajednice bez jezika. "Jezik je možda najvažnije pojedinačno obilježje ljudske vrste. I doista, nijedna druga životinjska vrsta ne posjeduje komunikacijski sustav takve složenosti, prilagodljivosti i izražajnog raspona kao ljudski jezik" (Comrie i sur., 2003:10).

## **5. MEDIJSKA PISMENOST**

Medijska pismenost može se definirati kao sposobnost pristupa, analize, vrednovanja i odašiljanja poruka posredstvom medija (Aufderhaide, 1997.).

Tri su dimenzije medijske pismenosti: tehničke kompetencije, vještine te praksa kritičkog razmišljanja i proizvodnja sadržaja. To znači: moći pristupiti izvoru informacija, među kojima je i internet kao jedan od sve važnijih izvora koji zahtjeva i razvoj informacijsko-komunikacijske ili digitalne kompetencije; imati sposobnost za analizu, kritičko razumijevanje i vrednovanje sadržaja te informacija i utjecaja medija i njihovih poruka na društvo; moći se izražavati kroz kreiranje ili produkciju vlastitih medijskih sadržaja. Uz informatizaciju i kompjutorizaciju medijska pismenost uključuje: učenje o različitim medijima - tisku, radiju i televiziji, povijest, produkcijska i ekonomska načela funkcioniranja, tko posjeduje i kontrolira medije, kakva je koncentracija medijskog vlasništva i njezine posljedice te znanja i vještine kritičke analize koncentracije društvene moći, osiromašenja i komercijalizacije sadržaja.

Predmet proučavanja medijske pismenosti su potencijalno štetni medijski sadržaji, medijske navike djece i odraslih, medijski žanrovi, regulacija i samoregulacija (konvencije, nacionalni zakoni i etički kodeksi novinara i oglašivača) te nove tehnologije i sukladno tomu novi medijski načini izražavanja. Medijska pismenost jedan je od temeljnih elemenata građanske pismenosti jer su mediji i važan kanal informiranja, komunikacije između građana i tijela javne vlasti te mogu utjecati na formiranje javnog mnijenja i stavova.

### **5.1. Oblici medijskoga opismenjavanja**

Medijska pismenost se, kao i ostali oblici učenja, može razvijati kroz različite sustave: formalno medijsko obrazovanje (predškolski odgoj, osnovna škola, srednja škola - općeobrazovna i strukovna i u visokoškolskom obrazovanju), neformalno obrazovanje (organizacije civilnog društva kao važni čimbenici u neformalnom

obrazovanju) te informalnim učenjem (inicijativom učenika i nestrukturirano). Prema Lenu Mastermanu (Poučavanje o medijima, 1985.) , pokretaču medijske pismenosti u Velikoj Britaniji, poznata su četiri modela medijskoga opismenjavanja. Jedan od njih je odgoj za medije kao specijalizirani predmet. Slijedi odgoj za medije koji se podučava kao dio postojećeg predmeta. Pojedini dijelovi odgoja za medije mogu biti uključeni u različite predmete kao što su, primjerice, jezik, književnost, povijest, zemljopis, odnosno svi predmeti koji su povezani s medijima. Postoji i odgoj za medije kao slobodna aktivnost koja se odnosi na tečajeve i radionice u školi u slobodno vrijeme.

## **5.2. Povijest i važnost medijske pismenosti**

Jednu od prvih definicija medijske pismenosti - „sposobnost građana da ostvare pristup, da analiziraju i da proizvode informacije u određene svrhe“ dali su stručnjaci na konferenciji u Washingtonu 1992. na kojoj se zalagalo da medijska pismenost postane obavezan predmet u američkim državnim školama. Preporučili su da obrazovanje iz medijske pismenosti bude široka i da obuhvaća građansku obaviještenost, estetsko ocjenjivanje i izražavanje, društvenu angažiranost, samopoštovanje i potrošačku svijest. O medijskoj pismenosti se u konceptualnom smislu počinje govoriti u drugoj polovici 20.stoljeća. Nastavničke i pedagoške ideje podržao je UNESCO. 1982. godine u Njemačkoj je 19 zemalja prihvatilo deklaraciju kojom se ističe „značenje odgoja koji će mlade ljude pripremiti na odgovorno građanstvo i koji će povećati kritičku svijest medijskih korisnika.“ UNESCO se danas zalaže za objedinjavanje medijske i informacijske pismenosti. Najznačajniji teoretičari, rodočelnici i suvremeni zalagatelji za uvođenje medijske pismenosti u odgojne i obrazovne sustave su: u Sjeveroj Americi kanadski pedagog Neil Andersen, publicistkinja Naomi Klein, novu doktrinu zagovaraju Renee Hobbs, Neil Postman i Elizabeth Thoman. Na australskom području John Hartley i Graeme Turner, u Europi kao ključne osobe ističu se Jean Baudrillard, Stuart Hall, David Gauntlett i Len Masterman.

### **5.3. Medijska pismenost u Hrvatskoj**

Od stjecanja neovisnosti, od 1991. godine, u Hrvatskoj se malo toga napravilo kada je riječ o defniranju i razvoju politike medijskog obrazovanja, iako prema mnogim istraživanjima (DKMK i Ipsos Puls, 2015. i dr.) djeca i mladi u Hrvatskoj svakodnevno su znatno izloženi medijima. Izlaganje medijima, uz vrijeme provedeno s vršnjacima, najčešća je aktivnost koju u slobodno vrijeme prakticiraju djeca i mladi. Prema Hrvatskom nacionalnom obrazovnom strandardu, mediji i medijski sadržaji oblikovani su u medijsku kulturu. Medijska kultura se obrađuje u okviru predmeta Hrvatski jezik. Prema Nacionalom okvirnom kurikulumu za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje iz 2011. godine Medijska kultura predviđena je kao jedan od mogućih fakultativnih predmeta koje svaka škola može ponuditi svojim učenicima.

## **6. MEDIJSKO DJETINJSTVO**

S obzirom na to da danas djeca vrlo rano počinju koristiti različita medijska sredstva može se slobodno reći da je djetinjstvo postalo medijsko. Međutim, nisu samo mediji ti koji utječu na dijete i zbog kojih dijete usvaja određene obrasce ponašanja već aktivnost tj. pasivnost odraslih kojima su djeca okružena. Nije presudan negativan utjecaj medija, već ravnodušan roditelj koji ne brine koliko dijete provodi vremena uz medije, kakve medije i kako oni utječu na njega. Ako roditelj odgovorno prihvaća svoju ulogu, zna da je on taj koji pomaže djetetu u medijskom opismenjavanju.

Medijska pismenost se shvaća kao promišljanje o medijskim sadržajima te razvoj kritičnosti prema ponuđenim medijskim proizvodima i porukama te prema onima koji ih odašilju (Ilišin, 2003). Neupitno je da mediji također obrazuju djecu,

informiraju i zabavljaju. No, ako roditelj ne brine o tome što dijete gleda, s kojim likovima, vrijednostima i kvalitetama se druži u virtualnom svijetu, kome poklanja pažnju, medijska funkcija obrazovanja i zabavljanja lako prijeđe u besciljno lutanje medijskim sferama.

Antonia Radeljak u članku (Utjecaj medija na djecu, 2016.) smatra da ako provodimo sate čitajući internet portale, umjesto s knjigom u slobodno vrijeme se družimo s daljinskim upravljačem, mobitel nam je neizostavan dnevni dodatak, ne uvodimo vrijeme bez ikakvih tehnologija u obitelji, budimo se i liježemo uz tipkanje poruka i s laptopom u krilu, opsjednuti smo čitanjem emailova, ne biramo pomno filmove i emisije koje gledamo, kako možemo očekivati od djece da će spremno ugasiti TV čiji program odlikuju visoka animacija, prenaplašene glazbene dionice, vizualni i auditivni specijalni efekti koji su u funkciji privlačenja i zadržavanja dječje pažnje?

Isključiv stav roditelja za ili protiv medija također može biti štetan. Najdjelotvorniji način medijskog opismenjavanja djece je razgovor. Razgovor o onome što dijete zanima u vezi medija, razgovor o odgledanome filmu u kinu, emisiji na TV-u, iz čega se može vidjeti kako je utjecalo na dijete. Posebno je bitno razgovarati s djecom predškolske dobi koja ne razlikuju realnost od imaginarnih događaja i skloni su brkanju jednog s drugima. Također, utjecaji medijskih poruka su dalekosežni i ne moraju biti vidljivi odmah. Štetan utjecaj medija može se vidjeti nakon dulje vremena i stoga je važno da roditelj stalno prati dijete na putu medijskog opismenjavanja i pritom radi na vlastitom razvoju.

### **6.1. Preuzimanje obrazaca ponašanja**

Medijima se najviše spočitava poticanje agresivnog ponašanja u djece sadržajima koje nude. Eksperimentima psihologa A. Bandure u 60-im godinama pokazano je da djeca gledajući nasilne scene i likove preuzimaju nasilne obrasce ponašanja. Djeca gledanjem nasilnih sadržaja razvijaju otpornost na agresiju. Eksperiment možda pripada prošlosti, ali njegovi zaključci su odraz današnjice. Malo dijete ne razumije poantu priče, već pažnju usmjerava samo na naglašene događaje, uglavnom nasilje, pa je vjerojatnije da će kasnije, kroz igru, imitirati ono što vidi.

Aric Sigman, autor knjige *Daljinski upravljani* (2010.) iznosi još neke negativne popratne efekte prekomjernog konzumiranja raznih medijskih sadržaja kao što su usporen razvoj govora, ometa se razvoj dječje pažnje i koncentracije, zaustavlja se se razvoj mozga, usporava se tjelesni metabolizam.

Brojne su mogućnosti kojima roditelj može skinuti djecu s TV-a, videoigrica i interneta te uputiti dijete na druge oblike zabave i informiranja: večer uz medije zamijeniti večerima uz knjigu u kojima će i roditelji i djeca uživati u knjigama koje su zajednički odabrali u knjižnici, razgovarati o pročitanim, slikati, pjevati i plesati, izrađivati nešto od raznih materijala, kuhati, više boraviti u prirodi, sjedilački način života zamijeniti sportskim aktivnostima, igrati društvene igre, posjećivati muzeje, kazalište, kino, razgovarati o proživljenom danu, voditi djecu na kreativne radionice.

## **6.2. Daljinski upravljana djeca**

Članak 15. Konvencije o dječjim pravima ([www.unicef.hr](http://www.unicef.hr)) govori o pravima djeteta da bude informirano i/ili ima pristup informacijama putem različitih medija koje mu mogu pomoći u njegovom ukupnom rastu i razvoju, a i na popisu 8 ključnih cjeloživotnih kompetencija (prema preporuci Europskog parlamenta iz 2006.) uvrštenih u nove obrazovne kurikule je digitalna kompetencija koja podrazumijeva medijsku pismenost. Dakle, mediji i važnost razumijevanja istih i upravljanje njima su ključna vještina za današnje društvo.

Ne postoje naznake da će mediji uskoro nestati ili da će mijenjati svoje (ne)moralne poruke, niti mogu biti glavni krivac za odašiljanje iskrivljenih vrijednosti koje su uvijek produkt društva u cjelini. Međutim, moguće je i neophodno za kvalitetan razvoj mladih da roditelji i škola reagiraju na novonastalo medijsko okruženje druženjem i komuniciranjem s mladima te im pomognu u razvoju kritičkog mišljenja, boljoj organizaciji slobodnog vremena, poticanju kreativnosti i stvaralaštva i sagledavanjem svijeta kakav jest, a ne kakvim ga mediji nastoje prikazati. Aktivnijim životom, izvršavanjem svojih obveza, zanimljivim provođenjem slobodnog vremena, mladi će biti u stanju selektirati medijske

informacije, a ne ih upijati kako ih mediji serviraju (Vandewater i dr., 2006, Miliša i Ćurko, 2010, Kunzick i Zipfel, 2006, Raj i Ramjat 2010.).

Ako ne želimo da nam djeca budu daljinski upravljana, puno tog možemo: Ne uvoditi gledanje TV-a za djecu mlađu od 3 godine jer prizori s ekrana izazivaju samo zbrku dojmova i osjećaja, sposobnost razlikovanja stvarnosti od mašte nastupa između šeste i osme godine života i potrebno je intenzivno s djecom razgovarati o dojmovima nakon nečeg što su gledala na TV-u ili su igrala videoigricu, roditelji trebaju sudjelovati u izboru medijskih sadržaja za djecu (kao što sudjeluju u izboru hrane, odjeće, knjiga) TV treba uključiti kada se prikazuje neki zanimljiv program, a ne da bude stalni zvučni i slikovni ukras u pozadini i izbjegavati TV ujutro, pred spavanje i tijekom obroka te ne uvoditi TV u dječje sobe. Ako niste sigurni kako upotpuniti slobodno vrijeme djece ili obaviti nešto dok ste s djetetom, uvijek mu možete pružiti knjigu/slikovnicu/enciklopediju i otvoriti mu prozor u novi svijet.

## **7. UTJECAJ MEDIJA NA RAZVOJ JEZIKA DJETETA**

Djeca su svakodnevno izložena utjecaju televizije, videoigara, računala. Vole gledati crtane filmove i dječje serije, igrati videoigre i računalne igre.

Mnoga pitanja (u želji da svojem djetetu pruže kvalitetan odgoj) nerijetko zbunjuju roditelje i djetetove bližnje, kao npr.:

- Kako spomenuti mediji djeluju na djetetov jezično-govorni razvoj?
- Koliko vremena djeca trebaju posvetiti određenim aktivnostima?
- Koje crtane filmove i serije preporučiti djeci?
- Koje videoigre i računalne igre mogu pozitivno utjecati na djecu?

U 21. stoljeću uistinu bi bilo nepromišljeno zabraniti djeci pristup medijima. Djeca se brzo i lako koriste daljinskim upravljačem, DVD-om, računalom. Zahvaljujući tim medijima, usvajaju nova znanja, ulaze u svijet igre i razonode. "S druge strane,

mediji imaju potencijal dominiranja djetetovim životom do te mjere da počnu sprečavati značenje društvene interakcije s vršnjacima i odraslima" (Apel i Masterson, 2004:112).

Kvalitetan televizijski program potiče dječju radoznalost, poučava, otkriva djetetu nove svjetove i ideje, bogati njegov rječnik, motivira ga na pažljivo slušanje. Televizijske emisije nerijetko su veoma korisne; nakon odgledane emisije roditelj treba razgovarati s djetetom o tome što je vidjelo, o likovima (jesu li sretni ili tužni, što će im se eventualno dogoditi), odglumiti neke scene, izmisliti drugačiji kraj. Gledanjem crtanih ili dokumentarnih filmova, komedija ili kakva drugog filmskog žanra, dijete ima prigodu usvajati znanja o drugim kulturama, poistovjetiti se s televizijskim likovima, suosjećati s njima, bogatiti rječnik i stjecati temeljno znanje stranih jezika. Videoigre također mogu pozitivno djelovati na razvoj dječje logike i motorike, kad se traži npr. rješavanje problemskog zadatka.

Televizija, kao masovni medij, smještena je gotovo u svakom obiteljskom domu te, uz roditelje i obitelj, utječe na djetetovo ponašanje.

Neka su istraživanja pokazala da prosječno dijete tjedno provede 1680 minuta ispred televizije, dok s roditeljima provodi tek 38,5 minuta u suvislom razgovoru. Osim toga, dijete mlađe od 6 godina u prosjeku provede tri sata dnevno gledajući televiziju, dva sata u igri na vanjskom prostoru, a tri puta manje vremena provede čitajući (ili da mu netko čita) (Apel i Masterson, 2004).

A jedno je pak istraživanje pokazalo da su djeca, koja su samo 15 minuta dnevno gledala razvojno prikladne emisije, imala vidljivo bolje jezične vještine od djece koja su dulje vremena dnevno gledala "manje sofisticirane" stvari, poput crtanih filmova. Dakle, dulje gledanje televizije, zajedno s gledanjem razvojno neprimjerenih programa može rezultirati lošijom jezičnom situacijom od optimalne.

### **7.1. Što televizija nudi malom djetetu?**

Gledanje televizije i neizvježbana vizualna priroda stimulansa može utjecati na smanjenu aktivnost lijeve hemisfere mozga koja je, između ostalog, zaslužna za razvoj govora, čitanja te analitičkog razmišljanja. Jarke slike, boje, bljeskovi, brze izmjene slika ili čak podmetanje slika –sličica u kratkim djelićima sekunde, neovisno o našoj volji zaokupe pažnju mozga poput hipnoze. Takva iskustva oduzimaju



djetetu mogućnost da samo i neovisno koristi svoj mozak. U igri, čitanju, raznim hobijima, društvenoj interakciji ili nekoj neodređenoj aktivnosti (šetnji), mozak je iskorišten na mnogo aktivniji način.

Utjecaj televizije na djecu je različit. Televizija je jednostrani medij –nema dvostrane komunikacije, djetetov razvoj stagnira, a kakav će biti utjecaj televizije na dijete ovisi o tome kakva je obiteljska situacija.

Televizija utječe i na način razmišljanja. „Sredstvo i sadržaj“ govorio je kanadski sociolog Marshal McLuhau (1911.-1980.) u svom glasovitom djelu *Understanding media* (1964.), da bi naglasio kako svako komunikacijsko sredstvo, bilo to izgovorena ili napisana riječ, slikarstvo ili film, utječe na način razmišljanja neovisno o sadržaju o kojem govori (Klinfo.hr, 2009.).

Dječje slikovnice imaju jednostavne crteže i jarke boje. Riječi su kratke, a rečenice jednostavne. Promatrajmo dijete dok lista slikovnicu; zastaje pogledati svaki prizor i nikad mu ne dosadi čitanje iste knjige. Često nam se čini da poneke slike toliko zaokupe njegovu pozornost da ga ponesu u tajni svijet mašte. Jednostavne, polagane, nevine i maštovite dječje slikovnice prilagođene su psihologiji djeteta i njegovim spoznajnim mogućnostima. Čitanje slikovnice djetetu omogućava iskazivanje trenutačnih primjedbi, može prekinuti čitanje kako bi postavilo neko pitanje. Brzi ritam filmova ne dopušta tu mogućnost. Čitanje ili slušanje bajke dopušta djetetu da zanemari ili ublaži detalje koji mu se ne sviđaju.

## **7.2. Pozitivan utjecaj televizije na jezično-govorni razvoj djeteta**

Apel i Masterson (2004) ističu pozitivne utjecaje određenih televizijskih serija na dijete. Kvalitetni crtani filmovi, televizijske emisije, videoigre i računalne igre mogu prenositi znanja i pozitivno djelovati na razvoj dječje komunikacijske kompetencije. Naime kvalitetan televizijski program za djecu može pružiti govorne uzore. Tako su stručnjaci za dječji jezični razvoj, proučavajući jezik u serijama *Muppet Show*, *Ulica Sezam* i *Teletubbies* shvatili da se u njima upotrebljava govor primjeren djetetu. Svaka epizoda *Teletubbies*a govori djetetu poznatim riječima te daje mnoge primjere

značenja riječi kada se smatra da su te riječi djeci nove. Glumci govore sporo, radnje i predmeti predstavljaju se

sada i ovdje, struktura rečenice je jednostavna (slična govoru djece), a svaka epizoda nudi novu, zanimljivu i korisnu informaciju. Djeca često glume likove iz svojih omiljenih televizijskih serija. Televizija može obogatiti igru i potaknuti dječju maštu. Kvalitetni sadržaji viđeni na televiziji mogu postati podloga za nove igre s prijateljima. Djeca koja gledaju multikulturne emisije sklonija su igrati se s djecom – pripadnicima različitih kultura, što poboljšava razumijevanje i prihvaćanje drugih te povećava toleranciju. Programi na dijalektima i stranim jezicima također mogu obogatiti dječji jezično-govorni razvoj; kad čuju drugačije riječi ili drugačiji izgovor za isti predmet, pojavu ili događaj, djeca osvješćuju komunikacijsku funkciju jezika.

### **7.3. Negativan utjecaj televizije na jezično-govorni razvoj djeteta**

Televizija nažalost može i negativno djelovati na dječji jezično-govorni razvoj (Apel i Masterson, 2004). Gleda li je dijete predugo, njegove će jezične sposobnosti biti niže (predčitačke će vještine biti slabije, rečenice prejednostavne, a dijete će biti zakinuto u druženju s vršnjacima i roditeljima). Mala djeca ne razlikuju stvarnost prikazanu na televiziji od zbilje. Kad vide nasilje u crtanim filmovima ili serijama, nerijetko ga oponašaju. Scene nasilja pamte lakše od cjelovite priče. Oponašajući takve scene, mogu postati nepopularni među djecom (vršnjaci ih počinju izbjegavati).

Opasnosti koje pretjerano gledanje televizije povlači sa sobom su: usporavanje metabolizma koji dovodi do pretilosti, gubitak čitalačkih navika i smanjenje razumijevanja pročitnog, usporavanje motoričkih refleksa i slično. Neka su istraživanja čak pokazala da predugo gledanje televizije može utjecati i na jezični razvoj djeteta, tj. što više sati djeca dnevno gledaju televiziju, to su njihove jezične sposobnosti niže. To vrijedi barem za proučavane aspekte jezika, kao što su dužina i kompleksnost rečenica te predčitačke vještine.

Većina stručnjaka za jezik ističe da pretjerano gledanje televizije oduzima djeci vrijeme namijenjeno interakcijama s roditeljima i vršnjacima. Također, može se

dogoditi da djeca gledaju emisije koje nisu prikladne njihovoj razini razumijevanja jezika.

Televizija koja radi u pozadini dok se igrate s vašim djetetom također može usporiti razvoj govora. Znanstvenici su promatrali interakciju 49 roditelja i njihove djece u dobi od jedne, dvije i tri godine, tijekom igre koja je trajala sat vremena. Pola sata je televizor radio i prikazivao program namijenjen starijoj djeci ili odraslima, a pola sata je bio ugašen. Broj riječi i fraza koje su roditelji govorili dok je televizor radio bio je manji nego kada je bio ugašen, što pokazuje da su roditelji gledali televizor, čak i ako njihova djeca nisu.

Dok gleda televiziju dijete je izloženo brutalnosti prizora i ne može ništa učiniti osim vidjeti stvarnost kako je prikazana (Nessia Laniado, Gianfilippo Pietra 2005, str. 17.). Dijete sjedi pred televizorom i kao spužva upija slike koje dolaze s ekrana, ono ih ne može zaustaviti, ne može pitati što ga zanima, ne može pogledati malo dalje, malo bliže, ne može dotaknuti, ne može pomirisati, ne može osjetiti. Gledajući televiziju dijete živi tuđi život i doživljava samo ono što mu se nudi na ekranu. Dijete u odnosu spram televizije nije slobodno.

Sile i snage televizije kao medija ga privlače i „drže“ pred ekranom dok mu s druge strane nudi sadržaj (Košir, 1999.)

Ranka Starivlah u članku Teta televizija (Klinfo.hr, 2009.) piše da u ovom žurnom vremenu dijete uz televiziju „doručuje“, vjeruje sadržaju koji vidi na televiziji, dolazi u vrtić s energijom koja je često neprepoznatljiva i nema volje za sudjelovanje u bilo kakvim aktivnostima u vrtiću.

Nasilne scene loše utječu na djecu. Zbog djetetove nesposobnosti za razlikovanje stvarnosti od zamišljenog može doći do poistovjećivanja djece s nasilničkim likovima, prije svega kod djece sa stvarnim nasilničkim iskustvom, tj. do pretvaranja nasilja u svakodnevicu. Ako dijete na tv-u gleda okrutnost prema drugima može razviti ravnodušnost prema nasilju.

Posljedice nasilja mogu biti različiti strahovi i imitiranje nasilja kroz destruktivno agresivne postupke, poticanje na agresiju, otupjelost na agresivne sadržaje i prevelika tolerancija na taj oblik ponašanja. (Outlooks, 2001.g.).

Raspravlja se o štetnim utjecajima, kako na *common – sense* razini svakodnevnog i obiteljskog iskustva, tako i na osnovi znanstveno-istraživačkih empirijskih istraživanja. Raspravlja se o utjecaju nasilja na djecu i utjecaju reklama jer istraživanja pokazuju da ti medijski sadržaji mogu ostaviti najteže posljedice na djetetov psihičko-socijalni razvoj i ponašanje. Nasilje se prenosi kroz medijske sadržaje, posebno filmove. O tome kakve će posljedice ti sadržaji imati na djecu odlučuju prije svega roditelji kao osobe koje su dužne štititi djecu i skrbiti za njihovo zdravlje i blagostanje.

Da bi mogli brinuti o tome na pravi način, roditelji trebaju biti educirani i medijski pismeni. Osim roditelja, važnu ulogu ima vrtić i škola koji trebaju osuvremeniti svoje programe i uključiti učenje o medijima u svoje curriculume (Erjavec i Zgrabljic, 2000.). Dakle, prikupiti što više informacija o programima za djecu, televiziju gledati zajedno s djetetom i o tome razgovarati s njim. Paziti na osvjetljenje u sobi i odrediti udaljenost djeteta od televizijskog ekrana.

Televizija ne treba postati „dadilja“ našem djetetu, već ju trebamo koristiti kao jedan od medija koji su nam danas dostupni, koji nikako ne bi trebao biti glavni.

Američko pedijatrijsko društvo 1999. godine donosi preporuku da djeca u dobi do dvije godine ne bi trebala gledati tv niti bilo kakav drugi ekran jer to može negativno utjecati na djetetov rani razvoj mozga.

U priručniku o medijskom odgoju za nastavnike, roditelje i učitelje „Život s medijima“ (Košir, 1999.) ističe se kako će „medijski odgoj biti najučinkovitiji ako roditelji, odgojitelji i učitelji, medijske osobe i donositelji odluka (decision-makers) zajedno spoznaju da svojim udjelom trebaju pridonijeti razvijanju veće kritične svijesti kod slušatelja, gledatelja i čitatelja.

#### **7.4. Utjecaj videoigrica na jezično-govorni razvoj djeteta**

U današnje smo doba zatrpani ponudom računalnih igara. Najkvalitetnije računalne igre one koje potiču djetetov tjelesni, emotivni, spoznajni i društveni rast, koje su djeci razumljive i primjerene razini njihova jezičnoga razvoja. Također, postoje programi pomoću kojih su poznate priče animirane pa se mogu interaktivno istraživati (u skladu s djetetovim interesima). Dobro oblikovane računalne jezične igre omogućuju da djeca usvajaju nove riječi, povezuju misli u rečenice, oblikuju

priče i sl. Kvalitetne multimedijalne igre mogu oplemeniti i poboljšati djetetov izgovor i predčitačke sposobnosti. Računalne igre međutim smatramo samo sredstvom za poboljšanje i razvoj dječjih jezičnih sposobnosti, a nesurogotom roditeljske brige o djetetu. I računalne igre (jednako kao televizijske emisije i crtani filmovi) mogu biti mač s dvije oštrice; posveti li im dijete previše vremena, a zanemari druženje s vršnjacima i roditeljima, može imati problema u socijalnom razvoju. "Pretjerivanje u aktivnostima na računalo sprečava djecu u doživljavanju i upotrebljavanju društvenih jezičnih vještina koje su nužne za razvoj verbalne komunikativnosti. Istraživači su otkrili da u obiteljima gdje se za dobivanje informacija i interakciju oslanjaju uglavnom na računalo, a vrlo malo na čitanje knjiga, djeca imaju slabije jezične vještine od njihovih vršnjaka (Apel i Masterson, 2004:127).

Stoga roditelji trebaju stalno usvajati znanja o medijima i njihovu utjecaju na razvoj djetetova jezika; tako će donositi razumne odluke o uporabi i vremenu koje će njihovo dijete posvetiti sadržajima određenog medija te neće dopustiti da mediji upravljaju i manipuliraju njihovom djecom. Pravilno dozirane i pomno odabrane televizijske emisije i crtani filmovi mogu pak oplemeniti djetetov jezično-govorni razvoj i pridonijeti usvajanju novih znanja. U odabiru televizijskoga programa i određivanju vremena koje djeca mogu provesti uz ekran, presudnu ulogu imaju roditelji. Oni će promišljenim pristupom pomoći svojoj djeci stvoriti zdrave televizijske navike. U stvarnosti, utjecaj gledanja televizije na razvoj jezika je poput dvosjeklog mača. Pretjerano i "nepravilno" gledanje može utjecati na djetetov društveni i jezični razvoj na više negativnih načina. Međutim, gledajući razvojno primjerene televizijske emisije vaše dijete može učiti nove jezične vještine i primjenjivati one koje već posjeduje (Apel i Masterson, 2004.)

Najbolji pristup u odnosu na tu "prijetnju" je biti aktivan i razuman upravitelj televizijskim navikama svoga djeteta.

Previše pak vremena provedenog uz televizijski program osiromašuje djetetovu interakciju s roditeljima i vršnjacima. Scene zločina i nasilja mogu u djetetu izazvati noćne more (dijete s dvije ili tri godine ne razlikuje stvarne događaje od događaja na televiziji). Sadržaje medija roditelji moraju nadzirati te procijeniti njihovu kvalitetu i primjerenost djeci. Preporučljivo je da roditelji gledaju televizijski program sa

svojom djecom, kako bi zajedno usvajali određene sadržaje, odgovarali na dječja pitanja i zajedno provodili vrijeme.

Zapravo, cijelu bi obitelj trebalo uključiti u razgovore o televizijskome programu. Roditeljima se savjetuje da u knjižnici posude materijale o temama sličnim onima koje su gledali na televiziji. U vezi s uporabom medija uvijek treba procijeniti "pravu mjeru" i odabrati kvalitetne sadržaje koji će obogatiti dječji svijet. Dijete valja poticati na igranje edukativnih kompjutorskih igara te s njime istraživati časopise i knjige te na taj način dijete razvija logičko mišljenje, uči povezivati, dublje analizirati i rješavati probleme (Klinfo.hr.).

## **8. ISTRAŽIVANJE O UTJECAJU MEDIJA NA RAZVOJ GOVORA DJETETA**

U svrhu izrade završnog rada anketom sam provela istraživanje o izloženosti djece medijima iz perspektive roditelja. Istraživanje sam provodila od 6. rujna do 13. rujna ove godine, preko online ankete koja se sastoji od 15 pitanja. Anketu sam slala roditeljima preko Facebooka i e-maila. Važno je napomenuti kako je anketa bila anonimna te se odazvalo 123 roditelja. Popunjavali su anketu mješovitog tipa, dakle pored ponuđenih odgovora, mogli su i dati svoje mišljenje u određenim pitanjima.

Rezultate sam kvalitativno obradila na razini postotka i na temelju njih se ne može generalizirati, ali pokazuju smjer na temelju kojeg bi trebalo provoditi daljnja istraživanja.

## **8.1. Cilj istraživanja**

Cilj mog istraživanja je odgovoriti na pitanja kako mediji utječu na djecu, kojim medijima se koriste djeca predškolske i školske dobi, koliko vremena provedu koristeći te medije i u koje svrhe, koliko televizija, internet i ostale aktivnosti utječu na razvoj govora djece. Također želim saznati jesu li roditelji svjesni utjecaja medija na njihovu djecu.

## **8.2. Problemi i hipoteze**

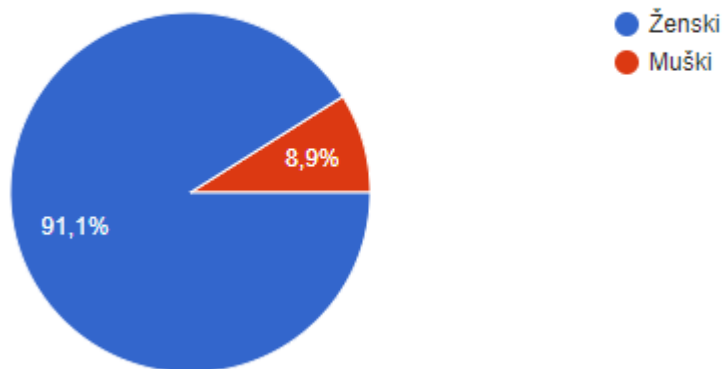
Sljedeće hipoteze će ovim istraživačkim radom ili dobiti svoju potvrdu ili će biti odbačene:

- Djeca previše slobodnog vremena provedu gledajući televiziju, igrajući igrice, gledajući zabavne sadržaje na internetu.
- Medij koje najviše koriste je televizija i internet.
- Roditelji uglavnom razgovaraju s djecom o sadržajima koji su im ponuđeni preko medija.
- Roditelji u većini situacija posežu za elektroničkim uređajima (mobitel, tablet) kako bi zadržali pažnju djeteta, što bi im omogućilo nesmetano obavljanje obaveza.

### 8.3. Rezultati

Istraživanje je provedeno na teritoriju Republike Hrvatske, većinom na teritoriju Koprivničko-križevačke županije.

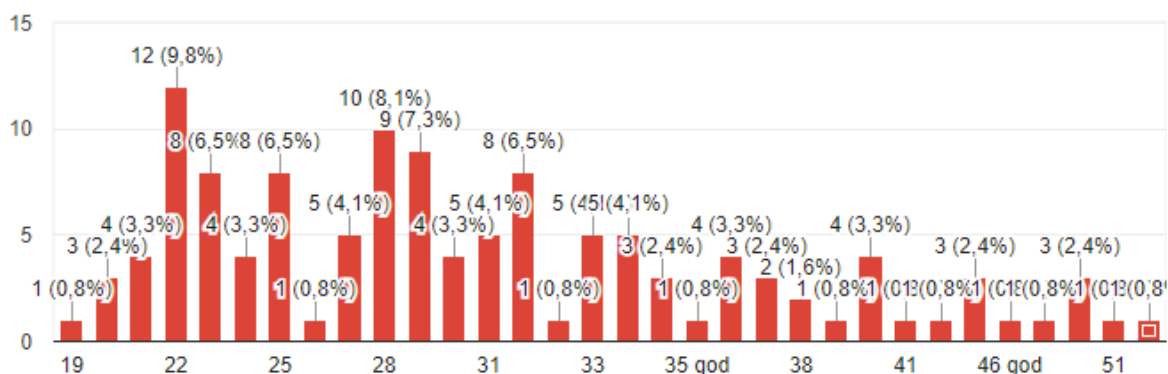
U anketi je sudjelovalo 123 roditelja predškolske i školske djece od čega je sudjelovalo 91,1% majki i 8,9 % očeva.



Slika 1. SPOL RODITELJA

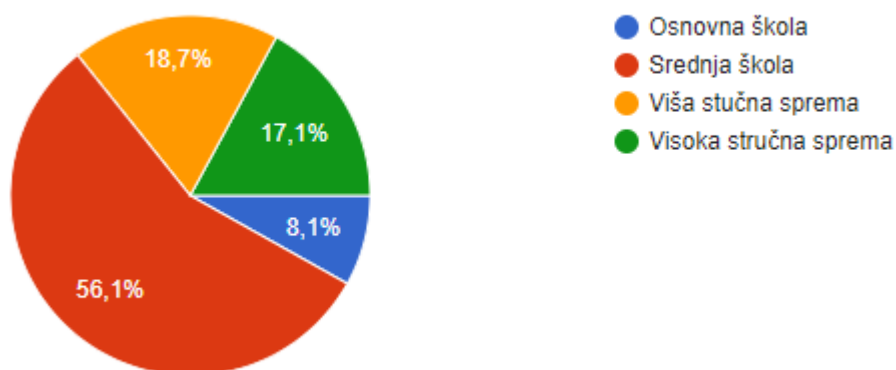


Životna dob roditelja kreće se od 19 do 53 godine, od čega je najviše roditelja u starosti od 22 godine i to 12 roditelja tj. 9.8%.



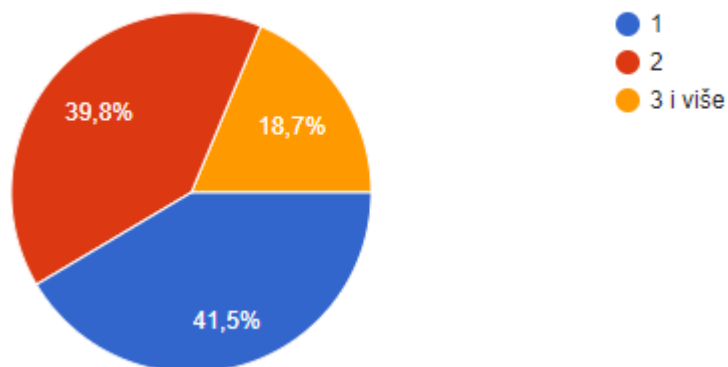
Slika 2. ŽIVOTNA DOB RODITELJA

Rezultati pokazuju kako najviše roditelja ima završenu srednju školu (56,1 %), pa višu stručnu spremu (18,7 %), visoku stručnu spremu (17,1 %), a najmanje roditelja ima završenu osnovnu školu (8,1%).



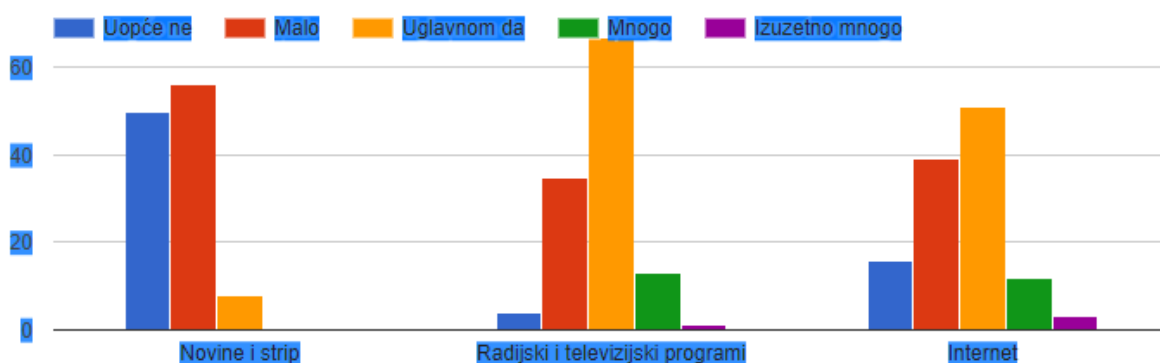
Slika 3. STRUČNA SPREMA RODITELJA

Najviše roditelja ima po jedno dijete, čak njih 41,4 %, dok 38,8 % ima po dvoje djece i 18,7 % ima troje djece i više.



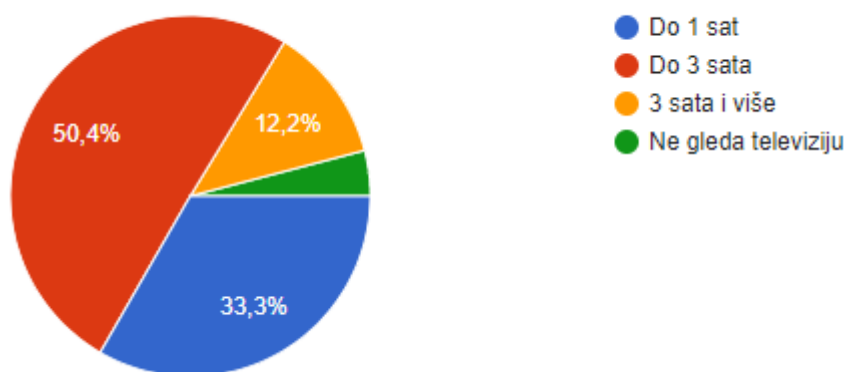
Slika 4. BROJ DJECE PO RODITELJU

Kao što je i očekivano, rezultati pokazuju kako djeca uopće ne koriste ili malo koriste novine i strip. Radijske i televizijske programe te internet djeca uglavnom koriste.



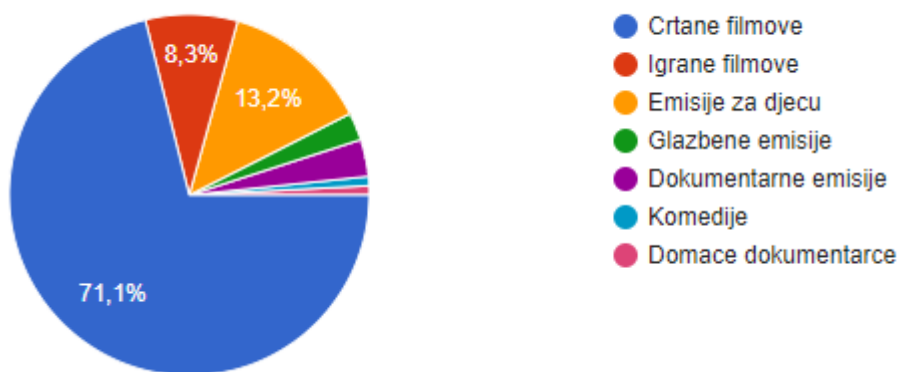
Slika 5. KORIŠTENJE MEDIJIMA

50,4 % roditelja navodi kako njihova djeca gledaju televiziju do 3 sata na dan. 3,3 % roditelja navodi kako njihova djeca gledaju televiziju do 1 sat, a 12,2 % da djeca gledaju televiziju 3 sata i više na dan.



Slika 6. BROJ SATI GLEDANJA TELEVIZIJE

Crtane filmove na televiziji gleda čak 71,1 % djece, pa slijede emisije za djecu sa 13,2 % te igrani filmovi sa 8,3 %. Ostali žanrovi u manjim količinama.



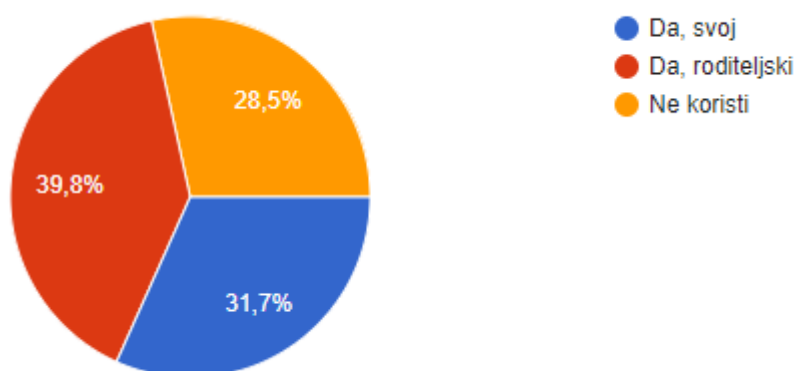
Slika 7. NAJČEŠĆE GLEDANJE NA TELEVIZIJI

Internet se najviše koristi za gledanje zabavnih video sadržaja (57,4 %), slijedi igranje igrica (25,4 %), a čak 10,7 % roditelja navodi kako njihovo dijete ne koristi internet.



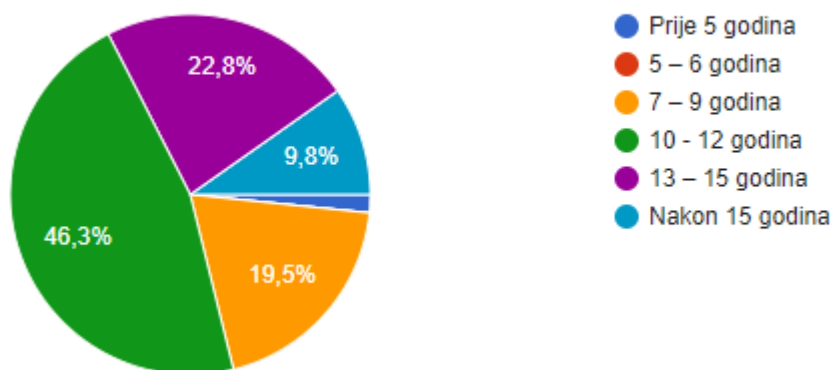
Slika 8. NAJČEŠĆE KORIŠTENJE INTERNETA

Iznenadjujući su podaci kako 31,7 % djece ima svoj vlastiti mobitel, dok 39,8 % koristi roditeljski mobitel. 28,5 % roditelja navodi kako njihovo dijete ne koristi mobitel.



Slika 9. KORIŠTENJE MOBITELA

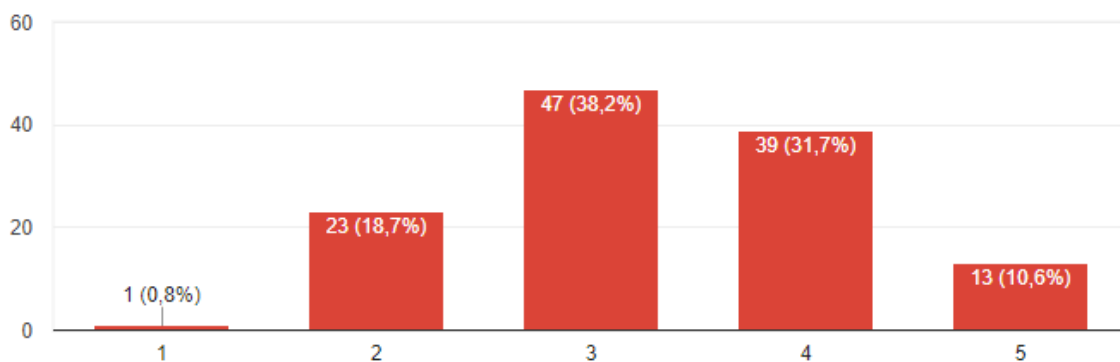
Čak 46,3% roditelja smatra kako bi dijete svoj prvi mobitel trebalo dobiti od 10 do 12 godina. Njih 22,8 % smatra kako bi mbitel trebali dobiti od 13 do 15 godina, 19,5% od 7 do 9 godina i 9,8 % smatra kako bi se to trebalo dogoditi nakon 15 godina.



Slika 10. GODINA PRVOG MOBITELA

Kod gledanja televizije zajedno s djecom roditelji (čak njih 47 što iznosi 38,2%) iznose kako uglavnom gledaju zajedno, dok je samo jedan roditelj (0,8 %) naveo kako nikada ne gleda televiziju s djetetom.

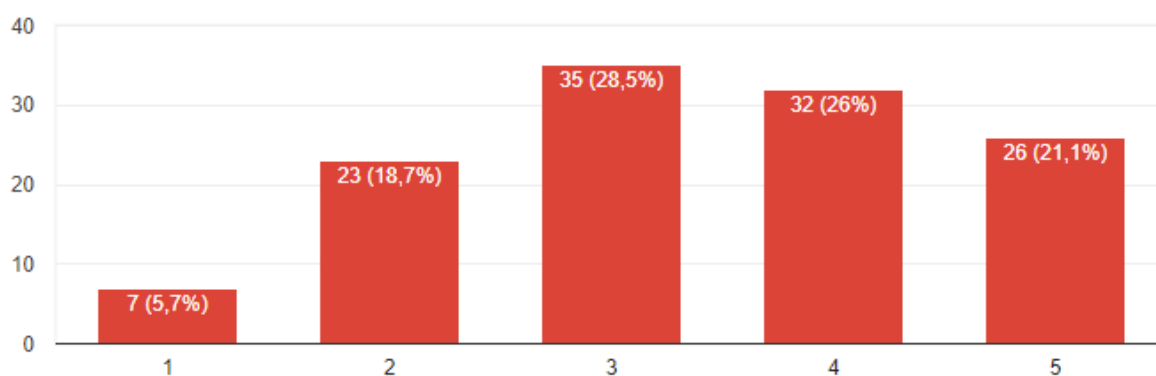
1 – nikada, 2 – ponekad, 3 – uglavnom, 4 – često, 5 – uvijek



Slika 11. GEDANJE TELEVIZIJE S DJECOM

Rezultati pokazuju kako 35 roditelja (28,5 %) uglavnom razgovara sa djecom o sadržaju koji gledaju na televiziji. Njih 32 (26 %) često razgovara, 26 (21,1 %) uvijek razgovara, 23 (18,7 %) ponekad razgovara, a 7 roditelja (5,7 %) nikada ne razgovara o sadržaju koji gledaju s djecom.

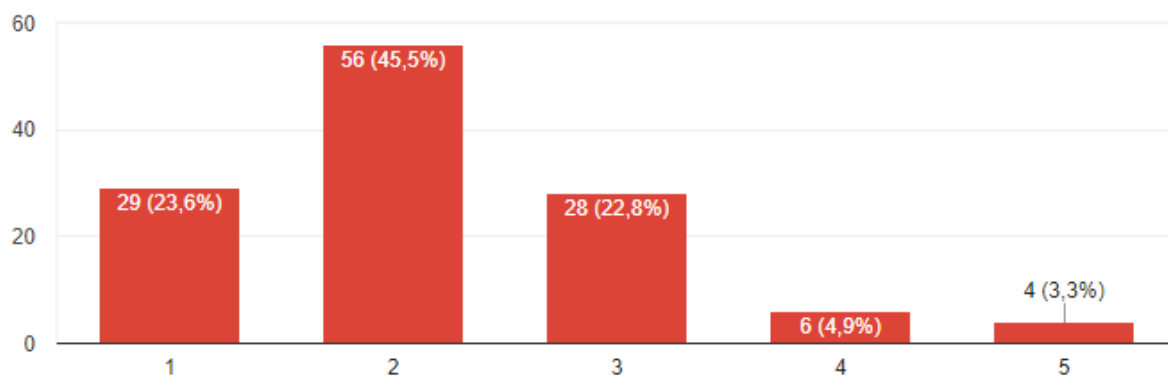
1 – nikada, 2 – ponekad, 3 – uglavnom, 4 – često, 5 – uvijek



Slika 12. RAZGOVOR RODITELJA S DJETETOM O SADRŽAJU KOJI GLEDAJU

Kod pitanja o posezanju roditelja za elektroničkim uređajima (mobitel, tablet) kako bi zadržali pažnju djeteta, što bi im omogućilo nesmetano obavljanje obaveza, njih 56 (45,5 %) se izjasnilo kako ponekad poseže za elektroničkim uređajima. 29 roditelja (23,6 %) nikada ne poseže za elektroničkim uređajima, 28 (22,8 %) uglavnom, 6 roditelja (4,9 %) često, a 4 roditelja (3,3 %) uvijek posežu za elektroničkim uređajima kao sredstvom za zadržavanje pažnje.

1 – nikada, 2 – ponekad, 3 – uglavnom, 4 – često, 5 – uvijek



Slika 13. POSEZANJE ZA ELEKTRONIČKIM UREĐAJIMA

Nadovezujući se na prošlo pitanje o posezanju za elektroničkim medijima kako bi se zadržala pažnja djeteta, postavila sam pitanje: „U kojim situacijama najčešće dajete djetetu elektroničke uređaje za igranje (mobitel, tablet)?“

Roditelji su napisali različite odgovore, a najviše se ističu odgovori npr. kada imam previše posla, prije spavanja, kao nagrada za uspješno obavljanje nekog zadatka, za vrijeme odmora, kada kuham.

Ovakvim odgovorima većina roditelja priznaje kako ipak posežu za elektroničkim uređajima u različitim situacijama, samo kako bi oni mogli obavljati svoje poslove.

kad ih treba smiriti
Nakon ručka, za vrijeme odmora
Nagrada za uspješno obavljanje nekog zadatka
kao nagradu
Prije spavanja, nakon jela i po potrebi.
Kad imam posla
Prilikom obavljanja kućanskih poslova
Da budu dobri
Nikada
Kada imam previše posla
Kad jede
Duga putovanja

Slika 14. SITUACIJE U KOJIMA RODITELJI POSEŽU ZA ELEKTRONIČKIM UREĐAJIMA

Kao posljednje anketno pitanje stavila sam slobodnu volju roditelja da napiše još nešto o ovoj temi. Roditelji su se većinom raspisali i ostavili svoja mišljenja.

Neki od odgovora su:

„Danas je teško djecu odvojiti od elektroničkih uređaja zbog utjecaja vršnjaka, ali i same potrebe da kontaktiramo djecu dok smo na poslu ili slično.“ – Majka školarca

„Smatram da tehnologija koliko pomaže djeci u njihovom razvoju tako im na isti način i odmaže, jer im uzima ono najbolje od djetinjstva.“

„Tema o kojoj bi trebalo više razgovarati. Definitivno tehnologija može biti pozitivna za djecu, ali i ima negativne strane. Previše vremena na mobitelu i računalu može daleko uzeti dobar dio djetinjstva.“



„Od najranije dobi djetetu sam puštala različite crtiće na DVD-u po nekoliko sati dnevno kako bih mogla obavljati svoje poslove, sada mi dijete ima 3 godine i skoro ništa ne govori. Rekla sam pedijatru kako mi dijete većinu vremena provodi pred televizijom jer nemam izbora, na što je pedijatar rekao da je to jedan od glavnih razloga zašto dijete ima slabije razvijen govor.“

„Djecu vise slati van na igru i drženje s prijateljima. Internet koristiti samo kad treba, za školu i edukaciju. Ali to mi roditelji prvo trebamo krenuti od sebe da pokažemo i budemo primjer našoj djeci.“

„Smatram da ni previše zabrana nije dobro..sve u granicama.“

„Smatram da se djeca prerano počinju koristiti mobitelom i previše vremena provode na njemu iako sam i ja jedna od mama koja sve to prkrši.“

„Najveći neprijatelj u razvoju djeteta, ne samo govora već općenito sveukupnog razvoja, su krive nažalost roditeljske obaveze koja mora obaviti da bi prehranio obitelj. Pa zato nakon napornog dana na poslu roditelji daju elektroničke uređaje djeci da mogu nastaviti s obavezama kod kuće jer jednostavno ne stignu i nemaju vremena previše baviti se djecom jer moraju s posla trčati na posao kući koji većina ima jer nažalost teško je višečlanu obitelj prehraniti s jednom ili dvije plaće minimalca. Ne kažem da su se roditelji time ogradili od takvog tipa odgoja nego jednostavno drugačije ne mogu funkcionirati i zarađivati za život. Dapače ima i onih roditelja kojima je tako svejedno što dijete radi samo da ima mita. Danas je tehnologija uzela svoji mah i svojim naprednim uređajima i sadržajima lako privuče ne samo djecu nego i odrasle. Anketa iako je anonimna, ljudi jednostavno lažu sami sebe da bi si olakšali i opravdali se što dovoljno ne posvete pažnje djeci. Stvarnost je takva da su djeca u sadašnje vrijeme odgojena drugačije nego prije mnogo godina. Ali moramo shvatiti da je nekada bilo manje posla, više vremena, manje stresa i obaveza koja su se mogle odgađati. Sada nažalost više nije tako, vrijeme nas pritišče i jednostavno smo prisiljeni snaći se na sve moguće načine da si olakšamo život. Svi smo toga svjesni samo rijetki priznaju da shvaćaju u čemu griješe u odgoju svoje djece, ali su eto prisiljena tako raditi iako znaju da na djecu mogu ostati posljedice koje se na kraju teško mogu ispraviti.“

#### **8.4. Rasprava o rezultatima**

Analiza odabranih rezultata iz istraživanja o ulozi medija u svakodnevnom životu djece iz perspektive roditelja pokazuje kako su moje hipoteze dobile potvrdu. Korištenje medija je, osim druženja s prijateljima (vršnjacima), najčešća aktivnost u slobodnom vremenu djece. Među analiziranim masovnim medijima na prvom je mjestu televizija na kojoj djeca predškolske i školske dobi najviše gledaju crtiće i emisije za djecu i to u prosjeku do 3 sata dnevno. Na osnovi tog nalaza, kao i rezultata o preferiranim sadržajima u drugim medijima, konstatira se da u dječjoj svakodnevici mediji uglavnom imaju zabavnu funkciju, ali s nezanemarivim obrazovnim potencijalom. Kako je riječ o djeci, poseban je naglasak stavljen na analizu komunikacije roditelja i djece o medijskim sadržajima. Rezultati su pokazali da roditelji uglavnom razgovaraju o sadržajima koji gledaju s djecom. Učestalost razgovora o medijskim sadržajima tek je jedan od indikatora komunikacije djece i roditelja, no on upućuje na to da je postojeća komunikacija manjkava. Djeca su zapravo više prepuštena utjecaju vršnjaka i šire okoline, dok je obiteljska komunikacija uglavnom usmjerena na svakodnevne probleme i pitanja perspektive djece. Kod posezanja za elektroničkim uređajima kako bi se mogle izvršavati ostale obaveze, nailazimo na veliki problem jer roditelji uz pomoć tehnologije pronalaze spas kako bi si olakšali svakodnevnicu i to je vrlo zabrinjavajuće. Time se narušava djetetovo pravo na kvalitetan razvoj, smanjena je komunikacija između roditelja i djeteta.

#### **8.5. Zaključak istraživanja**

Ovim istraživanjem, na temelju odgovora ispitanika, dolazim do zaključka kako djeca previše slobodnog vremena provedu gledajući televiziju, igrajući igrice, gledajući zabavne sadržaje na internetu. Većina roditelja svjesna koji su negativni utjecaji medija na njihovu djecu, isto tako većina je roditelja svjesna koji su pozitivni utjecaji medija na djecu. Uglavnom roditelji ne znaju procijeniti „pravu mjeru“ ili čak znaju u čemu je problem, ali ništa ne poduzimaju. Roditelji znaju u čemu je problem i da ne bi trebali posezati za takvim načinom olakšanja, ali ipak je najlakše djetetu dati mobitel i raditi ostale poslove. Mnogi roditelji tvrde kako im današnjica

ne dopušta da posvete više kvalitetnog vremena s djecom. U vezi s uporabom medija uvijek treba procijeniti "pravu mjeru" i odabrati kvalitetne sadržaje koji će obogatiti dječji svijet.

## **9. ZAKLJUČAK**

Mediji kroz povijest razvoja predmodernog i modernog društva, sredstva su komunikacije koja se prilagođavaju društvenim promjenama, ali uvijek u funkcije održavanja date strukture društvene moći. Mediji postaju direktni pokretači društvenih promjena. Virtualni svjetovi koji nas danas okružuju dodaju novu dimenziju iskustvu i stvarnosti. Apel i Masterson (2004) ističu pozitivne utjecaje određenih televizijskih serija na dijete. Kvalitetni crtani filmovi, televizijske emisije, videoigre i računalne igre mogu prenositi znanja i pozitivno djelovati na razvoj dječje komunikacijske kompetencije. U vezi s uporabom medija uvijek treba procijeniti "pravu mjeru" i odabrati kvalitetne sadržaje koji će obogatiti dječji svijet. Dijete valja poticati na igranje edukativnih kompjutorskih igara te s njime istraživati časopise i knjige. Tako dijete razvija logičko mišljenje, uči povezivati, dublje analizirati i rješavati probleme.

## 10. LITERATURA

### KNJIGA:

1. Škarić, I. (1991). Fonetika hrvatskoga književnog jezika. Povijesni pregled, glasovi i oblici hrvatskoga književnog jezika: Nacrt za gramatiku, HAZU - Globus, Zagreb, 61-379
2. Julie Masterson i Kenn Apel (2004) JEZIK I GOVOR - od rođenja do 6. godine, Ostvarenje d.o.o., LEKENIK
3. Manca Košir, Nada Zgrabljic i Rajko Ranfl (1999.) Život s medijima: priručnik o medijskom odgoju za roditelje, nastavnike i učitelje, Doron, Zagreb

### MREŽNA STRANICA:

1. J. Šego, GOVOR XXIV (2009) : Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece 119-149, hrcak.srce.hr , preuzeto 11.8. 2018.
2. <http://www.roditelji.hr/vrtic/utjecaj-medija-na-djecu/> , preuzeto 11.8.2018.
3. <http://klinfo.rtl.hr/roditelji-3/roditelji/utjece-li-televizija-na-jezicne-sposobnosti-djeteta/> , preuzeto 13.8. 2018.
4. <http://klinfo.rtl.hr/djeca-2/predskolci/teta-televizija/> , preuzeto 13.8.
5. [www.moj-vrtic.com](http://www.moj-vrtic.com) , preuzeto 12.8.2018.
6. [https://hr.wikipedia.org/wiki/Medijska\\_pismenost](https://hr.wikipedia.org/wiki/Medijska_pismenost), preuzeto 3.9.2018.
7. [http://www.psihonega.in.rs/news\\_large.php?id=6](http://www.psihonega.in.rs/news_large.php?id=6) 5.8.2018
8. [https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija\\_20o\\_20pravima\\_20djeteta\\_full.pdf](https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf) ,preuzeto 15.9.2018.